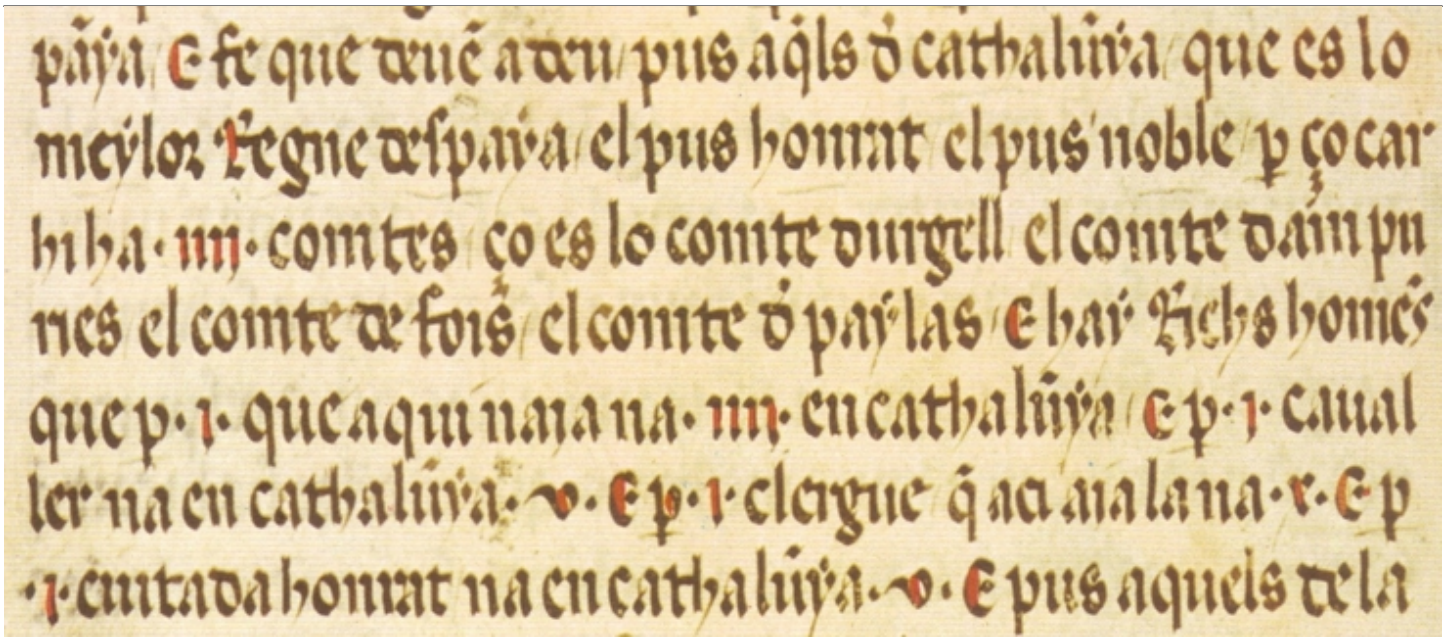

A l'entorn del nom de Catalunya

Autor:
Data de publicació: 08-07-2010

l'Estat creat pels catalans -durant els segles en què la Nació Catalana va tenir una existència plena- mai no es va anomenar, o autoanomenar, o donar a conèixer al món amb el nom de "Corona d'Aragó".

De primer, hem de pensar que l'Estat creat pels catalans mai –i amb aquest "mai" m'estic referint als segles en què la Nació Catalana va tenir una existència plena– no es va anomenar, o autoanomenar, o donar a conèixer al món amb el nom de "Corona d'Aragó". Fóra absurd. No eren ni els "coronats", ni els "aragonesos", ni així foren coneguts per ningú. Eren els "catalans". Així a Mallorca com a València, Sicília, Sardenya, Grècia o Itàlia i onsevulla. En aquest últim país parlen, en primer lloc, dels "Aragona" com una dinastia pròpia, escindida del nucli principal –català– i, en cap moment, aquest mot no vol indicar altra cosa, i molt menys donar a entendre que els dominadors i conqueridors de Nàpols fossin aragonesos de nació ni procedència. Igualment, quan parlen de castells "aragonesi" es refereixen a castells aixecats durant els anys de mandat o sota l'ègida d'aquesta nova dinastia i no pas que fossin aixecats per gent de l'Aragó.Això ho deixa molt clar en Caius Perallada al seu llibre La monarquia catalana medieval. El Regne de Catalunya (el Principat i els regnes), encara que costa una mica seguir-li tots els arguments. No hi ha cap país que es digui "Corona de França" o "Corona d'Anglaterra" o "Corona de Bèlgica". És evident, doncs, que aquests són uns termes utilitzats "a posteriori" per algun erudit, decantat i interessat, quan el cos del que parlava, si no era encara mort, havia entrat en una llarga agonia.

S'utilitza per definir, per referir-se a un Estat medieval, premodern, finiquitat, on territoris diversos tenien en comú el fet de pertànyer a un mateix monarca, a un conqueridor de qui sorgia la legitimitat, les fronteres i la llei. I, segons això, poca cosa més. No era així, però serveix per confondre i per allò del "divideix i venceràs". És útil als interessos dels qui sempre ens han negat i ens volen fer fora de la història llançant-se seguidament com voltors sobre les deixalles d'aquest gran Estat per apropiar-se'n les glòries.

Si ho observem amb atenció, ens adonarem que precisament l'auge d'aquesta denominació prové i comença a estendre's als segles en què la desfeta política de l'edifici català va creixent, en què el seu poder polític va declinant, i a mesura que augmenta l'enfrontament amb la cort castellana. Motiu suficient per posar la denominació de "Corona d'Aragó" al congelador i deixar-la allí per sempre més i no tocar-la. Que siguin els grans enemics de Catalunya en tots els fronts els més interessats a defensar-la, hauria de ser per nosaltres prou motiu per no utilitzar-la mai.

Però acceptem "Corona d'Aragó" com acceptem pop per "animal de companyia". No estic dient que aquests termes no haguessin estat mai utilitzats. Algun lletrat els va emprar, com testimonia en Manel Capdevila en un escrit penjat a la xarxa, però hem de filar molt prim amb això, i saber quantes vegades s'utilitzen aquests mots en documents i en quina llengua ho diuen, perquè Aragó, també fou un País Català, i no només en el que avui en diem la Franja. O potser pensem que quan els Montcada o els Cabrera, amb els seus soldats acudien i entraven a defensar Daroca o les fronteres contra Pedro el Cruel es posaven immediatament –com fem avui dia– a parlar en castellà? És clar que el català era llengua d'Aragó i Regne d'Aragó. O, més exactament: Regne Català d'Aragó seria una forma precisa i legítima d'anomenar-lo. Però "Reino de Aragón" ja és tot una altra cosa, un principi de tergiversació, una gran mentida, perquè aquest regne, mentre va existir, mai no va tenir el castellà com a llengua. El llenguatge és molt subtil, molt capriciós, també molt capciós i la suma, l'afegit de petites desviacions en el camí com aquesta, pot, com així succeeix i és l'objectiu d'aquests pseudohistoriadors castellanistes, conduir-nos fins a un lloc, un paratge, totalment diferent a la veritat.Altres circumstàncies també hi ajuden. Una d'elles és el "regionalisme" que els mateixos catalans tenim ficat a la ment i als ulls. La tendència a tractar sempre el nostre estat com un ens parcel·lat en diferents "regnes" autònoms, que no sobirans, atès que la independència no era entre els seus atributs, ens impedeix avui de capir València, Mallorca, Saragossa o Alacant com a terres catalanes amb la mateixa facilitat i naturalitat que si ho acceptem per Tarragona, Lleida i Girona o bé, com alguns altres només ho accepten per Barcelona i l'Empordà.

Aquesta visió "regionalista" del territori, que fa, entre d'altres coses, que molts catalans i valencians s'observin de reüll, probablement, a més d'imposada per les successives desfetes, entre elles la del 1714, ha estat potenciada per les ambicions polítiques de la Mancomunitat, pels interessos dels industrials que pagaren el redreçament català, pel noucentisme, i per d'altres factors d'un temps en què es posaren nous fonaments a l'edifici on avui encara vivim.Potser si tanquem els ulls i imaginem Espanya, formada bàsicament i essencialment per dos esperits (anem a dir per dos gustos, per dos fruits, llimona i taronja, si diem que Castella és la llimona), ens serà fàcil d'entendre la natural adhesió als seus mites, símbols, idioma, de Toledo, Sòria o Cadis, ja que serien "grills" d'aquest fruit. De la mateixa manera que Girona s'identifica amb Barcelona i per cultura, llengua, història, encara que molt castigats, València, Mallorca, Saragossa, són "grills" de la taronja catalana.

Aquest "regionalisme" ens ha estat molt nociu per l'estudi de la història. Som capaços d'entendre sense problemes que es pugui anomenar "temple romà" una construcció bastida enmig de Turquia, o a Anglaterra, testimoni de la cultura romana i de la història de Roma, però ens costa donar la cara per defensar el concepte de gòtic català, vàlid arreu dels territoris conquerits, dominats, alliberats pels catalans. Costa de trobar un museu, una col·lecció, una institució que en el camp de l'art adopti aquesta visió i sigui capaç de donar una mostra unitària que ens doni la mesura de l'originalitat i grandesa d'aquella construcció política que els avantpassats varen saber bastir. Amb naturalitat, des d'un punt de vista igualitari, sense mirar per damunt l'espatlla als qui resten fora del Principat, actitud que també ens ha fet molt de mal.

En la literatura, això s'ha pogut i sabut evitar, i s'estudia en igualtat de condicions autors naturals de Mallorca, de València o d'on sia com formant part d'un corrent comú. També en la llengua s'ha pogut fins avui evitar la ruptura, però en altres àmbits no s'ha estat o no s'ha sabut ser tan eficaç. De vegades sembla, fins i tot, que retrocedim, i el terme "Corona d'Aragó" és una d'aquelles esquerdes, on, a través de la mentida i el confusionisme, l'enemic ha trobat una via de penetració.

A València, Saragossa i Mallorca,certes institucions eviten de tot en totes parlar de "catalans". Diuen "cristians", "croats", "aragonesos"... I a l'Aragó alguns no es tallen ni un pèl i arriben a la barroeria de tractar el Cerimonios de Pere IV, a despit que en tots els documents figuri i ell mateix s'autoanomeni Pere Terç. Hem de ser més prudents nosaltres?

Cal aclarir i aprofundir en uns quants fets. Un d'ells és que quan es produeix el casori d'en Ramon Berenguer IV amb la nena Peronella, el que succeeix no és la continuació de la història de l'antic regne d'Aragó per una banda i del comtat de Barcelona per una altra. Per Aragó, neix llavors quelcom de nou que té més a veure amb les tradicions catalanes

que amb les seves pròpies. Quelcom que va una mica més enllà d'una confederació en la qual cadascú segueix per gust el propi camí. Per moltes particularitats que trobem a l'Estat Català, aquest no deixava de ser un i tampoc podia ser tan diferent de les altres construccions polítiques contemporànies com la francesa, l'anglesa o la borgonyona.

No podem oblidar que el rei d'Aragó no passava de ser un "comte" que només tres o quatre generacions abans del matrimoni d'en Berenguer amb Peronella es va autoanomenar "rei". Tampoc que els territoris del comte de Barcelona i –tan sovint ho oblidem– Marquès de Provença Ramon Berenguer IV eren en extensió un mínim de tres o quatre vegades l'extensió territorial d'Aragó. Amén de molts altres fets, pels quals em remeto al llibre ja esmentat d'en Caius Perallada.Acabant amb aquest argument, el "regionalisme" català ha tingut també com a conseqüència que coneguem poc la història d'Aragó, la teranyina matrimonial que deuria unir els casals d'ambdós territoris, o el fet que no està clar en quin grau Terol s'integrava en aquest "regne".
Igualment, hem de saber reconèixer en l'heràldica una valuosa "eina auxiliar" de la història, però res més que això i en els seus justos límits. Mai aquesta no ha pogut condicionar la realitat fins al punt que arribem a creure que, si bé per aquesta un "rei" va per davant sempre d'un "comte", el "regne" en qüestió, en aquest cas Aragó, hagi d'estar per damunt o tenir forçosament més rellevància històrica que el "comtat" de Barcelona.
És més: cap figura no pot estar per damunt de la del rei d'Aragó a Aragó, ningú no pot ser més que el comte de Barcelona en territoris del comte, com tampoc ningú no pot ser més a Luxemburg que el Duc de Luxemburg o a Mònaco que el Príncep de Mònaco. Diferents noms per una mateix grau de sobirania.A més a més, què vol dir aquesta profusió de "regnes" en l'edifici polític català? ¿És que el títol de rei o la figura del rei es tenia en més poc que en altres llocs, per atorgar el títol amb tanta profusió i aparent lleugeresa?

Per acabar, no deixarem de recordar l'enfrontament per la divisió del bisbat de Lleida, pel plet per les obres d'art, pel menysteniment de la llengua catalana, únic territori de la península on es parla on no tindrà caràcter d'oficial ni que Franco faci tants anys que hagi mort.
El nom de Corona d'Aragó només ens porta problemes. És com col·locar-nos una bena als ulls i començar fent difícil d'entendre una cosa que per altres camins és molt senzilla i molt clara. Serveix per exemple per què l'Arxiu Reial de Barcelona, rebatejat com d'aquesta Corona pugui ser-nos discutit.
Si el nom de Corona d'Aragó no és més que una arbitrarietat d'arxivers i pseudoerudits castellanistes , és un terme que sense manies hem de deixar de banda, i sense complexos, de forma combativa i en bé d'una nova formulació en podem i hem d'utilitzar molts altres igualment o més legítims i vàlids perquè són molt més certs i aclaridors de bon principi, com són els de Corona Catalana, Estat català, Estats Catalans, Regnes Catalans, Regne Català d'Aragó (referit al regne estricte), Regnes de Catalunya, Territoris Catalans, i tants altres que animo a buscar i empescar-se, fins que tinguem la sort de trobar aquell que faci fortuna i desterri –potser ho hauran de fer entre tots– el maleït i falsari nom de Corona d'Aragó. O, en tot cas, Corona dels Aragó (i no Aragon, que no se'n van dir mai).

Francesc Manzanera i Saldo